2026–27

संस्कृत (105)

कक्षा–11

अवधिः होरात्रयम् **एकम् प्रश्नपत्रम्** **पूर्णांका : 80**

अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वार :: खण्डाः भविष्यन्ति

खण्डः ''क'' अपठितांश–अवबोधनम्		**08**
खण्डः ''ख'' रचनात्मककार्यम्		**12**
खण्डः ''ग'' अनुप्रयुक्तव्याकरणम्		**20**
खण्डः ''घ''		**40**
(अ) पठितांश –अवबोधनम्	28	
(ब) संस्कृतसाहित्येतिहासस्य परिचयः	12	

प्रतिखण्डं विस्तृतविवरणम्

खण्डः 'क'

(अपठितांशावबोधनम्)

अङ्काः 08

80–100 शब्दपरिमितः एक सरलः अपठितः गद्यांशः। संस्कृतसाहित्यपरिचायकं विषयवस्तु स्यात्।

प्रश्नवैविध्यम्

i.	एकपदेन उत्तरम्	02
ii.	पूर्णवाक्येन उत्तरम्	02
iii.	वाक्ये कर्तृक्रिया–पदचयनम्	01
iv.	सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः	01
v.	विशेषण–विशेष्य / पर्याय / विलोमादिचयनम्	01
vi.	समुचितशीर्षकप्रदानम्	01

खण्डः 'ख'

(संस्कृतेन रचनात्मकं लिखितकार्यम्)

अङ्काः 12

1.	अनौपचारिकं पत्राम / प्रार्थनापत्राम्	04
2.	लघुकथा (शब्दसूचीसाहाय्येन, रिक्तस्थानपूर्ति–माध्यमेन) / वार्तालापे एकपक्षपूरणम	04
3.	चित्रामधिकृत्य / निर्दिष्टशब्दसूचीसाहाय्येन (संकेताधारितम्) अनुच्छेदलेखनम्	04

खण्डः 'ग'
(अनुप्रयुक्तव्यकरणम्)

अङ्काः 20

1. (अ) वर्णानामः उच्चारणस्थानम् 02

(आ) वर्तनी 02
वर्णवियोजनम्, वर्णसंयोजनम्

2. सन्धिः– पाठ्यपुस्तकें प्रयुक्तपदानां सन्धिच्छेदः सन्धिकरणम् 03

स्वरसन्धिः– दीर्घः, गुणः, वृद्धि, यण्, अयादिः, प्रकृतिभावः

व्यंजनसन्धि– श्चुत्व, ष्टुत्व, जश्त्व, षत्व, णत्वविधानम्, अनुस्वारः, परसवर्णः

विसर्गसन्धि– सत्व, उत्व, रूत्व, लोपः, विसर्गस्थाने स्, श्, ष्।

3. शब्दरूपाणि 04
वाक्येषु सविभक्तिकप्रयोगः
(क) अजन्ताः–बालक, फल, रमा, कवि, पति, मति, वारि, नदी, शिशु, धेनू,
मधु, वधु, पितृ, मातृ, कर्तृ एवं समानान्तरप्रयोगाः।
(ख) हलन्ताः– राजन्, गच्छत्, भवत्, आत्मन्, विद्वस्, चन्द्रमस्, वाच् एवं समानान्तरप्रयोगाः।
(ग) सर्वनामानि– सर्व, यत्, तत्, किम्, इदम्, (त्रिषु लिङ्गेषु) अस्मद्, युष्मद्
(घ) संख्यावाचकशब्दाः– एकसंख्यातः दससंख्यापर्यन्तम् (त्रिषु लिङगेषु) एकतः शतपर्यन्तं संख्याज्ञानम्

4 धातुरूपाणि– (लट्, ल्ट, लोट्, लङ्, विधिलिङ् इति) पंचलकारेषु अधोलिखितधातुनां/
समानार्थकधातूनां वाक्येषु प्रयोगः। 03
(क) परस्मैपदिनः– भू, पठ्, गम्, लिख्, पा, स्था, दृश, अस्, कथ, भक्ष, घ्रा, क्रुध, हन्,
श्रु, नृत्, स्पृश, चुर्, कथ।
(ख) आत्मनेपदिनः– लभ्, सेव्, मुद, याच्।
(ग) उभयपदिनः– कृ, हृ, क्रि, ज्ञा, ग्रह्, शक्, (केवलं लट्–लृट–लकारयोः)

5 कारक– उपपदविभक्तिप्रयोगः 03

6 सामान्य–वाच्य– परिवर्तनम (केवलं लट्–लकारे) 03

खण्डः 'घ'

पूर्णांक : 40

भागः (i) 28
(पठितांश अवबोधनम्)

पठितसामग्री–अवबोधनम्
1. (अ) अंशत्रायम् 12
एकः गद्यांशः, एकः पद्यांशः तथा एकः नाट्यांशः, (4+4+4)

पाठ्यांश–आधारितम् प्रश्नवैविध्यम्

एकपदेन उत्तरम् 01

पूर्णवाक्येन उत्तरम् 01

विशेषण–विशेष्य–अन्वितिः / पर्याय / विलोमचयनम् कर्तृ–क्रिया–पदचयनम् 01

सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः 01

2. उद्धृतांशानाम् प्रसंङ्गसन्दर्भलेखनम् कः कम् कथयति / सन्दर्भग्रन्थस्य लेखकस्य च नामोल्लेखनम् 03
3. दत्ते भावार्थे रिक्तस्थानपूर्तिः 03
4. उदधृतश्लोकानाम् / प्रदत्तेषु अन्वयेषु रिक्तस्थानपूर्तिः 03
5. प्रदत्तवाक्यांशानाम् सार्थकं संयोजनम् 03
6. प्रदत्तपंक्तिषु प्रसंङ्गानुसारं श्लिष्टपदानाम् / पदानाम् अर्थलेखनम् 04

भागः (ii) **12**

(सामान्यः संस्कृत–साहित्य–परिचयः)

1. संस्कृतेन वस्तुनिष्ठ / अतिलघूत्तरप्रश्नमाध्यमेन अधोलिखितसंस्कृतसाहित्यविषयकं परीक्षणम्

संस्कृतशब्दस्य व्युत्पत्तिः परिभाषा च 02

वेदः, उपनिषद्, पुराणम्, स्मृतिः, रामायणम्, महाभारतम् 04

गद्यकाव्यम्, पद्यकाव्यम्, चम्पूकाव्यम् 03

नाटकम् प्रमुखनाट्यतत्वानां प्रदत्तपरिभाषासु शुद्धपरिभाषाचयनम 03

आन्तरिक मूल्यांकन **कक्षा–11**

क्र0 स0	मूल्यांकन बिन्दु	अंक
1.	श्रवण कौशल	4
2.	वाचन कौशल	4
3.	परियोजना कार्य	
	अ. विषय वस्तु	3
	ब. भाषा एवं प्रस्तुति	2
	स. शोध एवं मौलिकता	2
4	सतत मूल्यांकन (इकाई परीक्षा)	5
	योग	20

पाठ्यपुस्तकम्– भास्वती प्रथमो खण्डः (पाठ्यपुस्तकम्), रा॰ शै॰ अनु॰ प्र॰ परि॰ द्वारा प्रकाशितम् ।

नोट– प्रश्नपत्र में 20 प्रतिशत प्रश्न (16 अंक)वस्तुनिष्ठ प्रकार के पूछे जायेगे जिनमें से आधे प्रश्न (8 अंक) बहुविकल्पीय प्रकार के होंगे।

कक्षा –11 विषय– संस्कृत

पुस्तक का नाम– भास्वती प्रथमो भागः

अध्याय स0	पाठ का नाम
1.	कुशलप्रशासनम्
2.	सूक्तिसुधा
3.	ऋतुचर्या
4.	वीरः सर्वदमनः
5.	शुकशावकोदन्तः
6.	भव्यः सत्याग्रहाश्रमः
7.	संगीतानुरागी सुब्बण्णः
8.	वस्त्रविक्रयः
9.	यद्भूतहितं तत्सत्यम्
10.	स मे प्रियः
11.	अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि